

вироблену продукцію збути // Пропозиція. – 2002. – №10. С. - 11.

4. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве / Гатаулин А.М., Гаврилов Г.В. – М.: Агропромиздат, 1990. – 432 с.

5. Особливості аграрної реформи в Україні / П.Т. Саблук. – К. : ЗАТ "Нічлава", 1997. – 304 с.

6. Шелкопляс Т. Не треба придумувати собі роботи, її треба знаходити // Сільський час. 20.10.2004. – №79. – С.4.

УДК 631.15:633.85

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ ТА ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ

***Л.А.Євчук, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет***

Підвищення ефективності виробництва насіння соняшнику є одним із важелів підвищення конкурентоспроможності сільсько-господарських підприємств. Для цього необхідним є сприяння вкладенню у галузь додаткових інвестицій, захист внутрішнього ринку введенням мита на імпорт олії, участь держави у регулюванні ринку продукції тощо.

Повышение эффективности производства семян подсолнечника является важным рычагом повышения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий. Для этого необходимо содействие вложению в отрасль дополнительных инвестиций, защита внутреннего рынка введением пошлины на импорт масла, участие государства в регулировании рынка продукции, прочее.

В Україні виробництво олійних культур уже багато років зорієнтоване переважно на соняшник. Економічна криза, яка охопила агропромисловий комплекс, вплинула і на базову складову сільськогосподарського виробництва — виробництво насіння соняшнику та соняшnikової олії. Негаразди, що склалися в галузі, призвели до падіння її доходності та економічної ефективності виробництва продукції.

В сучасних умовах є всі потенційні можливості для подальшої оптимізації вирощування соняшнику та виробництва соняшnikової олії. Напрями визначення ефективності виробництва включають не

тільки максимальні доходи виробників при мінімальних затратах, а й повне задоволення потреб населення країни у продуктах харчування та забезпечення зростання суспільного добробуту.

Вивченням цього питання займалися вчені та науковці Дерев'яно О.Г. [1], Митченко О.О. [2], Удова Л.О. [3], Шпичак О.М. [4]. Але проблема підвищення економічної ефективності виробництва все ще залишається актуальною.

Для підвищення ефективності функціонування сільського господарства та переробної галузі необхідно зберігати і підвищувати родючість ґрунтів, збільшувати обсяги виробництва валової продукції, її переробки та чистого доходу з кожного гектара сільськогосподарських угідь, з кожної одиниці переробленої сировини, із кожної гривні вкладених коштів шляхом інтенсифікації галузі при одночасному розвитку інфраструктури ринку, просуванні української олії на зовнішні ринки.

Для збільшення обсягів виробництва насіння соняшнику та продуктів його переробки необхідно вдосконалювати зруйновані торговельно-економічні відносини, на основі яких створити умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності й виходу української продукції на світовий ринок. Аналіз аграрної політики країн з сучасною ринковою економікою свідчить, що ефективне функціонування сільського господарства і переробних галузей зумовлюється державним протекціоністським підходом із використанням різноманітних інструментів, зокрема — цінових, спрямованих, у першу чергу, на розвиток виробництва, стабілізацію аграрного ринку та на підтримку доходів виробників. Усе це пов'язано з тим, що непаритетність обміну між аграрним і промисловим секторами на користь останнього має загальний та постійний характер, внаслідок чого прибутки селян ніколи не відповідають доходам працівників інших галузей.

Підвищення ефективності функціонування олійно-екстракційних підприємств та конкурентоспроможності їх продукції можна досягти за рахунок як виведення з експлуатації підприємств, що працюють з найменшою продуктивністю, так і використання сучасних технологій та обладнання. Повне завантаження потужностей пере-

робних підприємств можливе лише при залученні додаткових інвестиційних коштів вітчизняних та іноземних інвесторів. На сьогодні всі підприємства олійно-жирового підкомплексу приватизовані і завдяки інвестиціям значно оновили виробничо-технічну базу, запровадили нові потужності з очищення олії за сучасними технологіями. Тенденція до зацікавлення іноземних інвесторів вкладати кошти в українські підприємства посилюється. Поліпшення інвестиційного клімату для олієпереробних підприємств дозволило також збільшити інвестиційні вкладення і в підприємства маргаринового, миловарного та інших суміжних виробництв.

Для регулювання ринку насіння соняшнику і продуктів його переробки доцільно вжити ряд регулюючих заходів, які дозволять забезпечити переробні підприємства необхідною кількістю сировини без зниження доходності сільськогосподарських товаровиробників, а саме: установити мінімальне експортне мито у період з вересня по березень наступного року залежно від валового збору насіння соняшнику; запровадити імпорتنе мито на ввезення олії та шроту в період з березня по вересень наступного року; залишити відкритим і вільним від обмежень імпорт олійної сировини протягом усього року; стимулювати розвиток виробництва рафінованої та фасованої олії в Україні, а також захистити цей сегмент ринку через введення мита на імпорт рафінованої та фасованої олії протягом усього календарного року; надати пільги і зменшити податковий тиск на інвесторів, що вкладають кошти у модернізацію підприємств і розширення асортименту продукції.

Підвищення економічної ефективності також залежить від збільшення ролі зовнішньоекономічних зв'язків, які повинні вирішуватися шляхом приєднання держави до вільних торговельних зон чи міжнародних торговельних організацій, де українська продукція мала б однакові з іншими країнами-учасницями умови для торгівлі аналогічною продукцією. Це пояснюється тим, що в сучасному взаємозалежному світі взаємодоповнюваність національних економік різних країн досягла такого ступеня, що зовнішньоекономічні зв'язки безпосередньо впливають на процес відтворення у кожній країні, виступають як вирішальний структуроформуючий фактор.

Інтернаціоналізація виробництва сприяє піднесенню його ефективності, прискореному розвитку науки й техніки, підвищенню життєвого рівня населення.

Ще одним напрямом підвищення ефективності виробництва соняшнику є інтеграція української економіки до світового економічного простору, яка вимагає від вітчизняних компаній виробляти конкурентоспроможну високоліквідну продукцію, продавати й купувати товари за світовими цінами, експортувати продукцію, що має ціну нижчу за світову, та імпортувати ті товари, що не виробляються в країні. З урахуванням таких тенденцій розвитку українські компанії змушені привчатися реагувати на сигнали, що подаються зовнішнім ринком. У цей період соняшник стає основною сільськогосподарською культурою, яка користується попитом на зовнішньому ринку і забезпечує надходження валютних коштів у країну. Проте незначним залишається попит на продукти його переробки через високу конкуренцію з боку країн, захищених державними експортними субсидіями.

Суть формування економічних відносин полягає в тому, що держава повинна виступати прямим і постійним учасником процесу ціноутворення на сільськогосподарських ринках і гарантувати виробникам, які діють у межах державних програм, певний рівень доходності, навіть при несприятливій ринковій кон'юктурі. Залежно від руху цін держава має здійснювати операції на ринку, забезпечуючи його стабільність та гарантуючи фермерам можливість збільшення доходів порівняно з тими, які б вони могли одержати за вільними ринковими цінами.

Поряд з намаганнями держави збільшити обсяги виробництва соняшnikової олії в Україні слід одночасно вирішувати питання залучення іноземних та внутрішніх інвестицій у розширення виробництв з комплексної переробки сировини, відпрацьовувати на міжурядовому рівні шляхи реалізації готової продукції у країнах, які є її найбільшими імпортерами. З метою здешевлення й врегулювання обсягів виробництва соняшнику держава повинна забезпечити його закупівлю за заставними цінами, субсидувати його вирощування, компенсувати товаровиробникам недоотримані доходи при

обмеженні посівних площ під ним. Слід зазначити, що для формування оптимальних взаємовідносин між товаровиробниками й споживачами сільгосппродукції необхідно також враховувати її кон'юнктуру на внутрішньому та зовнішньому ринках і за допомогою регулюючих підойм підтримувати її рівномірний баланс на внутрішньому ринку.

Для формування експортоорієнтованої стратегії просування продукції сільськогосподарських та переробних підприємств необхідним є таке: створення спеціалізованої аграрної біржі, яка стала б центром ціноутворення на олійні та інші культури; впровадження митно-тарифних норм на експортно-імпортні операції з сільгосппродукцією, створення цивілізованого фондового ринку цінних паперів підприємств, що дасть їм можливість отримувати додаткові кошти; довгострокове кредитування з метою розвитку виробництва й просування кінцевої продукції на зовнішні ринки; диверсифікація ринків збуту готової вітчизняної продукції; збільшення обсягів експорту продукції високого рівня переробки; забезпечення якості готової продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів; підготовка нормативно-правової бази і культура проведення зовнішньоекономічних операцій для вступу до СОТ, що забезпечить рівноправну з усіма її учасниками торгівлю товарами.

Використовуючи вітчизняний і зарубіжний досвід установа за допомогою державної підтримки інтеграційних зв'язків в АПК, сільськогосподарські товаровиробники і переробні підприємства мають стати центрами агропромислової інтеграції, що сприятимуть виходу країни з кризи і подальшому успішному розвитку агропромислового комплексу. Україна завдяки своїм природнокліматичним умовам і виробничо-технічним потужностям переробних підприємств має всі потенційні можливості стати одним із центрів поставок олії глибокої переробки та різноманітних жирів на світовий ринок, а послідовна державна політика створить конкурентоспроможне середовище для всієї галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерев'яно О.Г. Розвиток підприємств олійно-жирової промисловості // Економіка АПК. – 1999. -№3. -С. 25-29.

2. Митченко О.О. Тенденції розвитку світового ринку олійних культур // Економіка АПК. – 2000. -№1. -С. 73-75.
3. Удова Л.О. Підвищення стійкості виробництва соняшнику // Економіка АПК. – 1999. -№9. -С. 69-71.
4. Ціни, витрати, прибутки, агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків. За ред. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ, 2000. -585с.

УДК 631.1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

*І.В.Кушнір, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

Проаналізовано регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні в умовах ринкової трансформації, розглянуто проблеми приєднання України до Світової організації торгівлі. Здійснено аналіз та оцінку економічних наслідків приєднання України до СОТ. Запропоновано напрямки регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, які здатні захистити внутрішній ринок і при цьому не суперечать нормам СОТ.

Проанализировано регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине в условиях рыночной трансформации, рассмотрены проблемы вступления Украины в Всемирную торговую организацию. Осуществлен анализ и оценка экономических последствий вступления Украины в ВТО. Предложены направления регулирования внешнеэкономической деятельности в Украине, способные защитить внутренний рынок и при этом не противоречащие нормам ВТО.

Вступ України до СОТ — процес тривалий і непростий. Чи не найскладнішою проблемою цього процесу є недостатня відповідність сучасного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні правилам цієї організації. Приєднання до СОТ потребує суттєвого удосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності в напрямку гармонізації з принципами і вимогами СОТ. Таке регулювання не є суто технічним завданням, яке можна розв'язати зміною існуючих підходів чи шляхом простої відміни старих і впровадження нових інструментів. Забез-